

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Meld. St. 16

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Samisk språk, kultur og samfunnsliv

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Meld. St. 16

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Samisk språk, kultur og samfunnsliv

Innhold

1	Innledning	5	2.4	FNs internasjonale tiår for urfolksspråk	10
1.1	Overordnede rammer for regjeringens samepolitikk	5	2.5	Samisk kunst og kultur	10
1.2	FNs bærekraftsmål	6	2.6	Likeverdige tjenestetilbud til den samiske befolkningen	12
2	Regjeringens mål for samepolitikken	7	2.7	Næringsutvikling	16
2.1	En fornyet distriktspolitikk med relevans for de samiske områdene	7	3	Sametingets politiske mål	20
2.2	Bekjempe samehets og hverdagsrasisme mot samer	8	4	Økonomiske og administrative konsekvenser	21
2.3	Samiske språk	8	Referanseliste		22

Særskilt vedlegg: Sametingets årsmelding 2021

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Meld. St. 16

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Samisk språk, kultur og samfunnsliv

*Tilråding fra Kommunal- og distriktsdepartementet 22. juni 2022,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Innledning

Kommunal- og distriktsdepartementet har ansvar for å samordne statlig politikk som berører samene i Norge, og skal arbeide for helhet og sammenheng i politikken, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Hvert fagdepartement har et ansvar for å følge opp statlig politikk overfor samene innenfor sin sektor. Det er statens ansvar å sikre at hensynet til samene blir ivaretatt. Samtidig legger staten til grunn at kommuner og fylkeskommuner på eget initiativ, og som en del av lokaldemokratiet, også følger opp forpliktelsene sine overfor de samiske innbyggerne. Sametinget er samenes folkevalgte organ og regjeringens viktigste premissleverandør og dialogpartner i samepolitiske spørsmål.

Da ny budsjettordning for Sametinget ble innført i 2019 ble det samtidig etablert en ordning med framoverskuende årlige meldinger til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv. Siden ordningen ble etablert er det blitt lagt fram tre slike årlige stortingsmeldinger – juni 2019, august 2020 og juni 2021. Temaene for meldingene varierer fra år til år, men har likevel det til felles at Sametingets årsrapport er fast vedlegg, og at Sametingets vurderinger kommer fram i selve

meldingsteksten. I denne meldingen gis en sammenstilling av regjeringens ambisjoner og mål for samepolitikken. Meldingen inneholder også en kort redegjørelse av Sametingets politiske mål.

Regjeringen har besluttet at neste års melding til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunnsliv skal ha kompetanse og rekruttering som tema, avgrenset til barnehage, grunnopplæringen, videregående skole og høyere utdanning, jf. omtale under kapittel 2.6.

1.1 Overordnede rammer for regjeringens samepolitikk

Samene er anerkjent som urfolk i Norge. I tråd med Grunnloven § 108 har regjeringen som mål å legge til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Norge har også folkerettslige forpliktelser som legger føringer for samepolitikken, blant annet ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Norge er derfor forpliktet til å ivareta det materielle grunnlaget for

den samiske kulturutøvelsen, og sikre reindriften og andre samiske næringer. FNs erklæring om urfolks rettigheter (UNDRIP) er ikke folkerettslig bindende, men gir tilsvarende politiske forpliktelser overfor samene som urfolk. Sametinget og andre representanter for samiske interesser skal sikres deltakelse og innflytelse i behandlingen av saker som angår denne kulturutøvelsen.

Urfolks rett til å bli konsultert i spørsmål som kan få direkte betydning for dem, følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, som Norge ratifiserte i 1990. FNs menneskerettskomité har også innfortolket en konsultasjonsplikt i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27. Et forslag om å lovfeste regler om konsultasjoner i sameloven, jamfør Prop. 86 L (2020–2021) *Endringer i same-loven mv. (konsultasjoner)*, ble vedtatt av Stortinget 7. juni 2021 og trådte i kraft 1. juli 2021. De nye lovbestemmelsene skal legge til rette for mer effektive og bedre konsultasjoner mellom offentlige myndigheter og Sametinget, eller andre samiske interesser. Loven forankrer konsultasjonsplikten for alle forvaltningsnivåer, også kommuner og fylkeskommuner.

Samtidig med at loven trådte i kraft ga daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet ut en veileder for kommuner og fylkeskommuner.¹ Veilederen ligger på departementets hjemmeside og gir nyttige avklaringer, samt råd for gjennomføring av konsultasjoner. Departementet er i gang med å lage mer detaljerte regler og veiledning overfor statlige myndigheter.

I tråd med intensjonen i sameloven, har Sametinget siden etableringen i 1989 gradvis fått økt innflytelse i saker som angår den samiske befolkningen. Det meste av bevilgningene som tidligere ble tildelt Sametinget over ulike departementers budsjetter, ble i 2019 samlet under kap. 560, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv. I 2022 forvalter Sametinget totalt 576,7 mill. kroner. Sameetingets fordeling av midlene framkommer av Sametingets budsjettvedtak.² Gjennom sine virkemidler rettet blant annet mot kultur, språk, næringer og opplæring, bidrar Sametinget til vekst og utvikling i ulike lokalsamfunn.

¹ Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser (regjeringen.no)

² Sametingets budsjett 2022 (sametinget.no)

Sametingets merknad

Sametinget er enig i beskrivelsen av at Sameetingets virkemidler fungerer godt. Samtidig som Sametingets arbeidsmengde øker, har imidlertid ikke Sametingets budsjettutvikling fulgt den samme kurven. For at Sametinget skal kunne utfylle sin oppgave, er det nødvendig å gjennomføre en betydelig styrking av Sametingets kapasitet og virkemiddelapparat.

1.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Det er til sammen 17 bærekraftsmål med underliggende delmål innenfor en rekke områder. Et sentralt prinsipp i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates. 2030-agendaen med bærekraftsmålene utgjør den politiske overbygningen for regjeringens arbeid nasjonalt og internasjonalt.

Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030* viser at nesten alle samfunnsmessige utfordringer i Norge berører flere sektorer og krever samarbeid på tvers. I samepolitikken vil flere av bærekraftsmålene være relevante. Arbeidet med å følge opp bærekraftsmålene krever felles innsats av statlige, kommunale og regionale myndigheter og Sametinget.

Sametinget er i ferd med å utarbeide en samisk bærekraftsportal. Målet med denne portalen er å framskaffe og formidle kunnskap og informasjon om FNs bærekraftsmål ut ifra et samisk ståsted. Sametinget mener at det bør vurderes å opprette en grenseoverskridende tankesmie om klimaendringer og rettferdig utvikling i Sápmi.³ Etter Sametingets syn har FNs erklæring om urfolks rettigheter (urfolkserklæringen) og FNs bærekraftsmål mange sammenfallende målsettinger, og de understøtter hverandre gjensidig.

³ Sápmi brukes av samer til å betegne samenes historiske bosetningsområde. I Norge er et vanlig å ta med Nord-Norge, Trøndelag og noen områder sør for Trøndelag, slik som Trollheimen og Femundsmarka-traktene. Utenfor Norge regnes Kolahalvøya i Russland, Lappland i Finland og Norrland i Sverige som innenfor Sápmi (Store norske leksikon).

2 Regjeringens mål for samepolitikken

2.1 En fornyet distriktpolitikk med relevans for de samiske områdene

Regjeringen har store ambisjoner for Nord-Norge og distriktene. Utviklingen i folketallet i de samiske områdene av landet er bekymringsfull. Levedyktige samiske lokalsamfunn er en betingelse for å styrke og videreutvikle samiske språk, kultur og samfunnsliv. Distriktpolitikken må forsterkes og fornyes.

Regjeringen vil legge fram en melding for Stortinget om distriktpolitikken våren 2023 der anbefalinger gitt av Norman- og Brantzægutvalget blir fulgt opp.¹ Anbefalinger om distriktsnæringslivet og tilgangen på kompetent arbeidskraft inngår som viktige anbefalinger med høy relevans for samiske områder og aktører. Regjeringen vil også gjennomgå dagens distriktpolitiske virkemiddelapparat for å sikre at det fungerer best mulig.

Tilgang på kompetent arbeidskraft, kompetansepolitikk og desentralisert utdanningstilbud blir sentrale temaer i distriktsmeldingen. Regjeringen har et mål om at utdanning og tiltak for livslang læring må være tilgjengelig der folk bor. Fagkolene skal få en enda større rolle i arbeidet for å sikre muligheter for livslang læring over hele landet. Distriktsmeldingen vil også inneholde en vurdering av hvordan de personrettede tiltakene i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms kan utvikles videre, basert på en pågående evaluering av tiltakssonen.

Regjeringen jobber også med utvikling av nye og virkningsfulle verktøy i distrikts- og regionalpolitikken, med vekt på økt samarbeid og samordning mellom ulike tiltak og virkemidler som ligger til ulike forvaltningsnivå. Regjeringen vil blant annet prøve ut en ordning med bygdevekstavtaler mellom staten og distriktskommuner med sikte på å få fram et nytt distriktpolitisk virkemiddel. Målet for ordningen skal være å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og frem-

tidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Målgruppen er de minst sentrale distriktskommunene i Finnmark samt ett fylke til². Kommunal- og distriktsdepartementet vil også innlede dialog med to fylkeskommuner om konkrete regionvekstavtaler, som oppfølging av Hurdalsplattformens ambisjoner.

Regjeringen ønsker å støtte regional utvikling gjennom samarbeid over landegrensene i en ny programperiode for Interreg³ i 2021–2027, og viderefører Norges deltagelse i 11 Interreg-programmer. Dette er programmer som legger vekt på innovativ, smart og grønn utvikling og støtter opp under regjeringens innsatsområder, fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle og Sametingets rolle. Interreg Aurora dekker de samiske områdene i Norge fra Finnmark til reinbeiteområdene i Innlandet. Programmet skaper samarbeidsmuligheter over grensene til Sverige og Finland, blant annet innenfor kultur og språk. I denne programperioden er det enklere å søke om støtte for mindre prosjekter, noe som vil være til fordel for blant annet småbedrifter i samiske områder. Aurora-programmet har en egen styringskomité for samiske områder og prosjekter.

I NOU 2020: 15 *Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene* blir velfungerende boligmarkeder trukket fram som en viktig faktor for vekst og utvikling i distriktene. Regjeringen har startet arbeidet med en stortingsmelding om boligpolitikk. Et av hovedbudskapene i meldingen vil være at det ikke er bare ett boligmarked i Norge. I meldingen vil det bli synliggjort hvordan utfordringsbildet varierer i ulike deler av landet. Kommunenes rolle vil stå sentralt gjennom hele meldingsarbeidet. Meldingen vil også tydeliggjøre Husbankens rolle. En velfungerende boligpolitikk vil komme også de samiske områdene til gode.

Regjeringen har prioritert tiltak for fleksibel og desentralisert utdanning. I 2022 er det satt av 40 mill. kroner for å støtte studiesentrene og 144 mill. kroner til fleksibel og desentralisert

¹ NOU 2020: 15 *Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene* og NOU 2020: 12 *Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn*.

² Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022)

³ EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid

utdanning fra fagskoler, høyskoler og universiteter i 2022. Midlene er utlyst gjennom Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Etterspørselen etter kompetanse er forskjellig i ulike deler av arbeidsmarkedet. Med regionreformen har fylkeskommunene fått økt ansvar for at innbyggerne har den kompetansen samfunnet og næringslivet etterspør lokalt og regionalt, se Meld. St. 6 (2018–2019) *Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning*. Regjeringen er opptatt av å løfte kompetansen i hele arbeidslivet og vil derfor legge fram en melding til Stortinget som synliggjør arbeidslivets kompetansebehov på kort og lang sikt. Det overordnede målet for meldingen vil være å dekke arbeids- og samfunnslivets kompetansebehov framover, og sørge for at innbyggerne i hele landet har tilgang til utdanning. Dette skal skje blant annet gjennom lokale studieentre som skal få et særlig ansvar for å tilrettelegge for utdanning der folk bor, basert på lokale kompetansebehov. Meldingen vil også gjøre rede for regjeringens arbeid med en bred kompetansereform for arbeidslivet. Trepertssamarbeidet gir et godt grunnlag for å oppnå felles mål. Regjeringen har videreført Kompetansepolitisk råd og vil utforme kompetansereformen i samarbeid med arbeidslivet gjennom samarbeid i rådet.

Sametingets merknad

Sametinget imøteser regjeringens distriktsmelding, fordi de samiske samfunnene er avhengige av en distriktspolitikk med god driv. Distriktspolitikken bør blant annet sikre økt tilgang til investeringskapital tilpasset det samiske næringslivet, en aktiv boligpolitikk for samiske lokalsamfunn gjennom at Husbanken revitaliseres, en styrket tiltaksone, bedret infrastruktur, desentraliserte utdanningstilbud og arbeidsplasser og samiskspråklige opplærings-, velferds- og helsetilbud av høy kvalitet. Det er viktig å sikre at, og klargjøre hvordan, samiske interesser ivaretas i region- og bygdevekstavgiftene. Sametinget savner også en plan for hvordan Sametinget og lokale samiske interesser skal settes i stand til å ivareta sine interesser i utviklingen av avtalene.

2.2 Bekjempe samehets og hverdagsrasisme mot samer

Regjeringen har startet arbeidet med en ny handlingsplan mot rasisme. I tilknytning til arbeidet med handlingsplanen blir det arrangert innspillmøter rundt omkring i landet hvor sivil-

samfunnsorganisasjoner blir invitert. Så langt har det vært det vært to innspillmøter, et i Oslo og et i Tromsø. Sametinget vil også bli konsultert i arbeidet med handlingsplanen. Regjeringen tar sikte på å legge fram handlingsplanen mot slutten av 2023.

I reindrifftsavtalen 2022/2023 er det satt av 800 000 kroner til et prosjekt mot hets og rasisme rettet mot reindrifftsutøvere. Et viktig mål med prosjektet er å skape bevissthet og øke kunnskapsnivået i samfunnet om disse problemstillingene. Prosjektet skal ledes av Norske Reindrifftsamers Landsforbund. En sluttrapport for prosjektet skal være ferdigstilt innen 1. desember 2022.

Sametingets merknad

En bredere forståelse av samenes historie og situasjon i dag er en forutsetning for at vi skal komme til en reell forsoning. Den utbredte samehetsen i samfunnet er en tydelig indikasjon på at det er utfordring i relasjonen mellom samene og majoritetsbefolkningen. Det er nødvendig at det prioriteres tiltak til forebygging, kunnskap og håndtering. Kunnskapsmangelen i det norske samfunnet om samer, samisk kultur og historie er lav, noe blant annet Sametinget peker på som en bidragende faktor til samehets i dagens samfunn.

Sametingets forslag til mulige tiltak:

- En nasjonal handlingsplan mot samehets.
- En gjennomgang av kvaliteten på politiets og påtalemyndighetenes arbeid mot rasisme og hatytringer mot samer.
- Støtte opprettelsen av et kompetansesenter for lærerutdanninger ved Sámi allaskuvla/Samisk høgskole.
- Likestillings- og diskrimineringsombudet oppretter et eget underombud som arbeider med samehetssaker.

2.3 Samiske språk

I regjeringens tiltredelseserklæring er det slått fast at det skal gjennomføres et krafttak for samiske språk.

I 2016 overrakte Samisk språkutvalg NOU 2016: 18 *Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* til Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget. Bakgrunnen for utvalget var blant annet at det har skjedd betydelige endringer i organiseringen av offentlig sektor siden språkreglene ble vedtatt i 1990. Dagens regelverk tar i liten grad høyde for situasjonen i kommuner hvor samene utgjør en

mindre del av befolkningen. Forvaltningsområdet for samisk språk omfatter opprinnelig seks nord-samiske kommuner og var tilpasset den situasjonen. Nå omfatter forvaltningsområdet i tillegg sørsamiske og lulesamiske kommuner.

Samisk språkutvalg foreslår en rekke tiltak for å legge til rette for samiske språkbrukere og for å styrke samiske språk. Ett av utvalgets forslag er å endre sameloven, slik at dagens forvaltningsområde deles inn i ulike kategorier hvor hver kategori har forpliktelser og rettigheter som er tilpasset kommunens språksituasjon.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte et forslag til endringer i samelovens språkregler på høring høsten 2021. Høringsforslaget følger blant annet opp språkutvalgets forslag om å innføre tre ulike kommunekategorier og differensierte rettigheter. Forslaget legger til rette for et mer fleksibelt system og for at flere kommuner blir med i språkområdet. På bakgrunn av høringsinnspillene vurderer departementet den videre oppfølgingen gjennom konsultasjoner og i dialog med Sametinget, og med sikte på å legge frem et forslag for Stortinget.

Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar på ulike måter til å styrke og synliggjøre samiske språk. Fordi språk og kultur henger tett sammen, vil støtte til samiske kunstnere, kulturutøvere og kulturinstitusjoner samtidig styrke samiske språk.

Departementets virkemidler for medier som aviser, radio, tv, film og nettbaserte plattformer gir den samiske befolkningen tilgang på kultur på eget språk. Videre ivaretas samiske perspektiver i lovgivning, som i språkloven og stedsnavnloven. Stedsnavnloven kan være et effektivt og egnet middel for å revitalisere språk og å synliggjøre språklige kulturminner, for eksempel gjennom bruk på skilt.

Departementet har også kompetansemiljø i Nasjonalbiblioteket (språkbanken) og i Språkrådet som kan bidra inn i Sametingets arbeid med å styrke det språkteknologiske tilbudet, jf. Sametingets merknad under.

Sametingets merknad

Sametinget vil innledningsvis bemerke at det i Norge er seks samiske språk. Hvert språk inneholder kunnskap som er ervervet gjennom generasjoner, om naturen, om mennesket og om forholdet mellom mennesker. For Sametinget er det viktig å påpeke at alle de samiske språkene har en egenverdi uavhengig av antall språkbrukere.

Det er Sametingets utgangspunkt at enkelt-individens språklige rettigheter ikke kan være

avhengige av tilgangen på kompetent personell i kommunene.

Sametinget vil bemerke at Sametingets oppfølging av Váibmogiella/Hjertespråket skjer via ulike tiltak.

Sametinget har fått utarbeidet utredninger om språksituasjonen for ume-, pite- og skoltksamisk. Disse utredningene gir oss bedre grunnlag for å sette i gang språktiltak i de aktuelle miljøene, og vil gi en oversikt over arbeidet som er gjort og mulige veier videre i arbeidet med å vitalisere ume- og pitesamisk språk. Sametinget prioriterer å følge opp rapportene med språkreitaliserings-tiltak for disse minste språkene.

Situasjonen for de samiske språkene er forskjellig i de ulike språkområdene, og det vil være viktig i den fremtidige politikktutviklingen at det tas utgangspunkt i språksituasjonen i det aktuelle språkområdet i planleggingen av språkutviklings-tiltak. Sametinget har satt i gang arbeidet med å utarbeide utviklingsprogrammer for sør- og lulesamisk språk. Dette skjer i samarbeid med institusjoner i det aktuelle språkområdet. Utviklingsprogrammer vil være gode redskap i Sametingets budsjettarbeid og vil gi forutsigbarhet i arbeidet for prioriteringer av språktiltak. I arbeidet for å skape sterke språkmiljø er det en forutsetning at man tar utgangspunkt i eksisterende institusjoner og ordninger, samtidig som man ser på behovene i opprettelsen av nye institusjoner.

De samiske språkene trenger språkbrukere, og aktive språkbrukere behøver moderne hjelpemidler for data, nett og mobile enheter. Sametinget samarbeider med ulike forsknings- og utviklingsaktører for å styrke det språkteknologiske tilbudet innen alle de samiske språkene. I forbindelse med det internasjonale urfolksspråktiåret – International Decade of Indigenous Languages 2022–2032 (IDIL), har Sametinget i Norge, Sverige og Finland vedtatt at sametingene ønsker at samisk språkteknologi skal være et innsatsområde. De tre sametingene arrangerer våren 2022 seminaret Mijá tekno. Seminaret er en del av samarbeidet mellom sametingene i anledning det internasjonale urfolksspråktiåret. Målet med seminaret er å finne frem til et felles flaggskip-prosjekt innenfor språkteknologi, som sametingene vil satse på, og som vil være til gode for hele den samiske befolkningen. Formålet med seminaret er å få et bredt innsyn på hva slags språkteknologiske behov det samiske samfunnet har.

Samelovens kapittel 3 er under revidering, og skal etter planen behandles i Stortinget i løpet av 2022. Som en følge av endringer i sameloven, er det naturlig at det utarbeides en ny tilskudds-

modell for tospråkligstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i samisk språkområde. For Sametinget er det viktig at kommunene blir hørt i dette arbeidet. Sametinget ser behov for at det opprettes et samisk språkombud som både sørger for informasjon om samiske språk – og opplæringsrettigheter, bistår enkeltpersoner ved klager på brudd på språk og opplæringsrettigheter, gir veiledning til privatpersoner, kommunale og offentlige forvaltningsorganer samt andre aktører, og aktivt påser at den enkelte får sine samiske språk- og opplæringsrettigheter oppfylt. Sametinget vil derfor arbeide for at det gjennomføres utredninger for å se på organisering og innhold i et samisk språkombud.

2.4 FNs internasjonale tiår for urfolksspråk

FNs generalforsamling har vedtatt at 2022–2032 er FNs tiår for urfolksspråk. Språktiåret er en oppfølging av FNs urfolksspråkar i 2019. Norge har engasjert seg i en ledende rolle i tiåret, som medlem av Global Task Force og styringsgruppen for tiåret. I forbindelse med språktiåret vil regjeringen vurdere aktuelle tiltak som underbygger regjeringens oppfølging av de samiske språkene. Regjeringen vil ha tett samarbeid med Sametinget om hvilke satsinger Norge skal prioritere.

Kommunal- og distriktsdepartementet har sammen med Sametinget satt ned et nasjonalt samarbeidsforum for å sikre et helhetlig arbeid med tiåret.

2.5 Samisk kunst og kultur

Regjeringens tiltredelserklæring har satt som ambisjon å gjennomføre et nytt kulturløft som skal komme hele landet til gode. Det skal også satses på den lokale og regionale kulturen. Samisk kultur og språk vil være en selvsagt og naturlig del av dette kulturløftet.

Sametinget har prioritert arbeidet med å styrke samisk kunst og kultur i lang tid. Av den totale rammen på 576,7 mill. kroner som er bevilget Sametinget i 2022 over statsbudsjettets kap. 560, post 50 *Samisk språk, kultur og samfunnsliv*, har Sametinget satt av totalt 169,6 mill. kroner til ulike kulturformål.⁴ Sametinget er derfor en sentral aktør og samarbeidspartner i arbeidet med samisk kunst og kultur. Kultur- og likestillings-

departementet har god dialog med Sametinget om innholdet i kulturløftet.

Regjeringens virkemidler for et nasjonalt kulturløft ligger i stor grad i Kultur- og likestillingsdepartementet. Mange av departementets etater og underliggende virksomheter forvalter oppgaver og tiltak rettet mot samisk språk og kultur, som Arkivverket, Nasjonalbiblioteket, Medietilsynet, Norsk kulturråd, Norsk filminstitutt og Kulturtanken. Det samme gjelder ulike kulturaktører som mottar midler over departementets budsjett, for eksempel Internasjonalt samisk film-institutt (ISFI), Office of Contemporary Art (OCA) og museene i det nasjonale museumsnettverket.

Kultur- og likestillingsdepartementet skal sørge for at samiske perspektiver blir ivaretatt i den nasjonale kulturpolitikken. Samisk film er derfor en del av regjeringens filmsatsing, gjennom økt tilskudd til Internasjonalt samisk film-institutt (ISFI), jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022). Videre ivaretas samisk kultur og språk i relevante kulturpolitiske strategier og i dokumenter til Stortinget. Aktuelle dokumenter som er under utarbeidelse er blant annet forslag til ny boklov og kunstnermeldingen, hvor dialog med Sametinget blir viktig.

Regjeringen har også igangsatt arbeidet med en ny strategi for dataspillpolitikken, hvor samiske aspekter skal vurderes. Regjeringens virkemidler er aktuelle også for samiske dataspill. Det kan blant annet illustreres ved Norsk film-institutt, som har tildelt utviklingstilskudd til dataspillet «Midnattssol» og inkludert dataspillserien «Samiske eventyr» i sin innkjøpsordning for dataspill til bibliotekene.

Samiske kunst- og kulturinstitusjoner forvalter de samiske språkene, og er sentrale i produksjon, formidling, dokumentasjon, bevaring og visning av samisk kunst og kulturarv. Disse institusjonene er derfor viktige for å løfte samisk kultur, og for samiske språk og duodji (håndverkstradisjon).

Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid*, hvor de samiske museene fikk bred omtale, vil være et viktig dokument i arbeidet med å styrke samisk kultur. Tiltakene i meldingen, som også gjelder de samiske museene, fikk bred tverrpolitisk tilslutning ved behandlingen av meldingen i Stortinget.

Flere europeiske museer har samiske gjenstander i sine samlinger. Samiske gjenstander finnes trolig også i museer utenfor Europa. Det er likevel lite systematisk kunnskap om disse samlingene. Gjennom det aktuelle prosjektet *Dávvirat Duiskkas*, som betyr «Gjenstander i Tyskland»,

⁴ Sametingets budsjett 2022 (sametinget.no)

samarbeider tyske og samiske museer om kartlegging og kunnskapsutveksling om samiske gjenstander i tyske samlinger. Prosjektet går over en femårsperiode og skal blant annet åpne for samarbeid om utstillinger, digitalisering av samlinger og tilgjengeliggjøring av samlinger internasjonalt. Kultur- og likestillingsdepartementet har tilrettelagt og finansiert prosjektet, Sametinget er prosjekteier, mens Samisk museumslag er prosjektansvarlig.

I Norge er tilbakeføringssaker aktuelle for den samiske befolkningen, og de samiske museene vil ofte ha en nøkkelrolle i slike saker. Urfolks selvråderett over kulturarv er i tråd med Norge forpliktelse overfor samene i kraft av internasjonale konvensjoner, og av Sameloven og § 108 i Grunnloven. Aktuelle samiske tilbakeføringssaker er overrekkelsen av Lappekodisillen fra Arkivverket i Oslo til Samisk arkiv i Kautokeino, som også er en del av Arkivverket. Seremonien fant sted 19. oktober 2021. I januar 2022 ble eierskapet til Anders Poulsons samiske tromme overført fra Nasjonalmuseet i København til RidduDuottar-Museat (RDM) i Karasjok.

Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver for statlige byggeprosjekter i kultursektoren. Gjeldende praksis er at bygg normalt oppføres i regi av Statsbygg på oppdrag fra departementet. Dette gjelder også samiske kulturbygg. Nybygget for det samiske museet Saemien Sijte på Snåsa åpner 17. juni 2022.

Det samiske nasjonalteatret Beaiivvåš i Kautokeino trenger nye lokaler. Stortinget har i 2022 bevilget en startbevilgning på 60 mill. kroner til bygging av et samlokalisert nybygg for teateret og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino.

Rehabilitering og utvidelse av RidduDuottar-Museat (RDM) i Karasjok vil muliggjøre en tilbakeføring av de nordsamiske kulturhistoriske gjenstandene som tilfaller museet gjennom det såkalte Bååstede-prosjektet. Det vil også gi plass for samlingen av samisk kunst som Sametinget eier, men som nå er plassert i magasin og derfor er utilgjengelig for publikum. Statsbygg har utarbeidet en konseptutredning for RDM på oppdrag fra Sametinget og Kultur- og likestillingsdepartementet. Spørsmålet om valg av konsept skal behandles i Sametingets plenum.

I inneværende år har regjeringen bidratt til å aktualisere samisk kunst og kultur på flere internasjonale arenaer. Office of Contemporary Art (OCA) hadde på vegne av staten i oppdrag å presentere kunst og kunstnere fra Norge under kunstbiennalen i Venezia. I 2022 utgjorde utstillin-

gen «Den samiske paviljongen», med tre samiske kunstnere, den fellesnordiske (Sverige, Finland og Norge) paviljongen. Utstillingen var det offisielle nordiske bidraget til biennalen i 2022. Samiske kunstnerskap og samiske kuratorer ble presentert for et internasjonalt publikum. Like viktig var det at OCA, gjennom sitt engasjement for nordområdene og det samiske folk, bidro til å skape oppmerksomhet omkring de samiske kunstneres individuelle og kollektive historier og ga dem internasjonal relevans.

Under Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2022 er urfolkskultur ett av fire prioriterte fokusområder. Gjennom perioden er ambisjonen å løfte og synliggjøre samisk kultur, og betydningen av denne i det nordiske samarbeidet. Samisk immateriell kulturarv skal tematiseres, og innretningen av dette programmet vil komme på plass i samråd med Sametinget. Sametinget prioriterer arbeidet med immateriell kulturarv og tradisjonell kunnskap høyt og ønsker å sette i gang flere prosjekter som skal bidra til å beskytte, dokumentere og videreføre denne kulturarven og å bygge sterke fagmiljøer. Temaet er også i tråd med Stortingets føringer om at Norge skal ha et særskilt fokus på urfolks og nasjonale minoriteters immaterielle kulturarv i den nasjonale implementeringen av UNESCOs 2003-konvensjon.

Urfolksperspektivet er også en av grunnpilarne i Nordic Bridges – som er kommet i stand på initiativ fra Nordisk ministerråd. Nordic Bridges er den største nordiske kulturmonstringen noensinne og vil finne sted i flere byer i Canada i løpet av formannskapsåret 2022.

I 2022 arrangeres også den store internasjonale konferansen Arctic Arts Summit, i Yukon, Canada. Arrangementet er en viktig møteplass for diskusjoner rundt kulturens og kulturpolitikkenes plass i utviklingen i Arktis, der urfolkskultur står sentralt. Norge har bidratt til utvikling og planlegging av arrangementet. Kultur- og likestillingsdepartementet har stilt midler til disposisjon for Sametinget som gjennom avsetningen skal bidra til å sikre bred deltakelse og tilstedeværelse av samiske og nordnorske kunstnere og kulturaktører.

Bodø ble i 2019 tildelt status som Europeisk kulturhovedstad i 2024 av en jury oppnevnt av EU. Prosjektet har et budsjett på 300 mill. kroner, hvorav Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar med 1/3. Samiske språk og samisk kultur vil være bærende elementer i programmet for Bodø2024, som vil omfatte en rekke samiske kulturprosjekter i løpet av kulturhovedstadsåret.

Klima- og miljødepartementet har det statlige ansvaret for forvaltningen av samisk kulturmiljø og har derfor også en rolle i regjeringens ambisjoner om å løfte samisk kultur. Samisk kulturarv omfatter både kulturminner/kulturmiljø, gjenstander, og immateriell kulturarv som tradisjoner og kunnskap. Kulturmiljøpolitikken har målsetninger om at kulturmiljø skal engasjere, bidra til bærekraft og bevares som grunnlag for kunnskap, opplevelser og bruk. Samisk kulturmiljø er spor etter samisk bruk, bosetting og tilstedeværelse, og Sametinget er forvaltningsmyndighet for samisk kulturmiljø i hele Norge.

Sametingets merknad

Sametinget har de fleste og de viktigste virkemidlene og ordningene for å utvikle samisk kunst og kultur. Sametinget er derfor en helt sentral aktør og samarbeidspartner for å gjennomføre et nasjonalt samisk kulturløft. Det er gjennom Sameingets ordninger at Hurdalsplattformens mål om samisk kulturløft kan gjennomføres.

Sametinget opplever det som utfordrende å stå i et mellomansvarsområde mellom Kommunal- og distriktsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet innen kulturfeltet. Prioriteringer til samiske kulturtiltak kan i en slik situasjon falle mellom to stoler, og det er viktig med god og tett dialog med Sametinget og mellom departementene. Sametinget forventer et godt samarbeid med Kultur- og likestillingsdepartementet om konkretiseringen av innholdet i et nasjonalt samisk kulturløft, som er løftet fram som et tiltak i Hurdalsplattformen.

2.6 Likeverdige tjenestetilbud til den samiske befolkningen

I flere rapporter de siste årene er det uttrykt uro for mangelen på fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse⁵. Arbeidet med å rekruttere personale med kompetanse i samisk språk og kultur krever en helhetlig innsats gjennom hele utdanningsløpet. Et godt barnehage- og skoletilbud er en forutsetning for at flere fullfører videregående opplæring med samisk språk- og kulturkompetanse og tar samiskspråklig lærerutdan-

ning og studerer samisk språk på høyt nivå. Regjeringen har besluttet at neste års melding til Stortinget om samisk språk, kultur og samfunns- liv skal ha kompetanse og rekruttering som tema, avgrenset til barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning.

Mangelen på samiskspråklige ansatte er den største utfordringen for å styrke og utvikle samisk språk og identitet i barnehage og skole. Det utdannes for få samiskspråklige lærere til barnehage og grunnopplæring, og det er stor etterspørsel etter dem som har en slik utdanning – også i andre sektorer. Økt rekruttering til arbeid i barnehage og skole er avgjørende for å sikre at samiske barn og unge får ivaretatt sine rettigheter.

En årsak til at det er for få samiskspråklige ansatte i barnehage og skole er at rekrutteringsgrunnlaget til samisk lærerutdanning og samisk barnehagelærerutdanning i dag er for svak. Lærerutdanningene må konkurrere med andre utdanninger, i tillegg til at noen forlater studiet underveis. Antallet som fullfører videregående opplæring med samisk språk og kulturkompetanse, er for lite til å ivareta samfunnets behov. God samiskopplæring i barnehage og skole er avgjørende for framtidig rekruttering til samiske lærerutdanninger og videre inn som samisktalende ansatte/lærere i barnehage og skole. Innsatsen bør derfor settes inn tidlig for å få et tilstrekkelig rekrutteringsgrunnlag. Det er i 2022 18 søkere til samisk grunnskolelærerutdanning ved Samisk høgskole, noe som er dobbelt så mange som i 2021. Sammenliknet med foregående år, er tendensen svakt positiv. Samisk høgskole lyser ut samisk barnehagelærerutdanning annethvert år, og det er ikke opptak til dette studiet i 2022. Nord universitet har ikke opptak til samiske lærerutdanninger i 2022.

Mange samiske barnehager opplever store utfordringer med å rekruttere og beholde samiskspråklige ansatte, det gjelder både pedagoger og assistenter. Små samiske barnehager med få barn er særlig sårbare.

Samisk barnehagetilbud er ett av de aller viktigste tiltakene for å styrke og utvikle bruken av samiske språk, skape større og flere språkarenaer og sikre samiske språkbrukere i framtiden. Dette er understreket både i språkutvalgets utredning NOU 2016: 18 *Hjertespråket* og i publikasjonen *Samiske tall forteller 13 – Kommentert samisk statistikk 2020*.

778 barn fikk i 2021 et samisk barnehagetilbud. I 2021 var det i alt 22 samiske barnehager og 10 norske barnehager med samiske avdelinger. Av de samiske barnehagene er 20 av

⁵ NOU 2016: 18 *Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samisk språk*, Dokument 3:5 (2019–2020) *Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk* og forskningsinstituttet NORCE sin rapport *Hvor går veien videre? Kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommunene*.

disse i Troms og Finnmark (nordsamiske). Det er én lulesamisk barnehage i Nordland og én sørsamisk barnehage i Trøndelag. Totalt sett får ikke flere barn samiskspråklig barnehagetilbud i dag enn for ti år siden, men for lule- og sørsamisk tilbud er det imidlertid en positiv utvikling. Nedgangen i barnekullene er én av årsakene til at tallene i nordsamiske barnehagetilbud er redusert. Men samtidig øker etterspørselen etter samisk barnehagetilbud i byene.

Ifølge Utdanningsdirektoratet får 878 elever i grunnskolen all undervisning på samisk skoleåret 2021/2022. 951 elever har nordsamisk som førstespråk og 1326 elever har nordsamisk som andrespråk. 25 elever har sørsamisk som førstespråk og 81 som andrespråk. 33 elever har lulesamisk som førstespråk og 76 som andrespråk. I skoleåret 2020/2021 har 202 elever i videregående skole samisk som førstespråk. Av disse har 195 nordsamisk, seks sørsamisk og en lulesamisk. 325 elever i videregående skole har samisk som andrespråk, hvorav 18 lulesamisk, 285 nordsamisk og 23 sørsamisk.

Staten eier to videregående skoler, Samisk videregående skole i Karasjok (SVS) og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino (SVSRS). Disse to skolene er organisert som én virksomhet under ett felles styre. Styrelederen er oppnevnt av Utdanningsdirektoratet, mens de andre styremedlemmene er oppnevnt av Sametinget, vertskommunene og fylkeskommunen, med flere. Skolene skal være landsdekkende og rekruttere samiske elever fra hele landet, og gi et tilbud om videregående opplæring, stedlig og gjennom fjernundervisning. Opplæringen ved skolene følger Kunnskapsløftet samisk. Skolene har et bredt opplæringstilbud innen studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram. Skolenes særskilte oppgave er å gi opplæring i og på samisk, i samisk kultur og samfunnsliv og i spesielle samiske kurs og fag. I tillegg tilbyr Åarjelsaemien Vierhtiesåafoe/Sørsamisk Kunnskapspark fjernundervisning og språksamlinger for samiske elever på videregående nivå. Formålet med disse statlige skolene er å medvirke til å utvikle samisk identitet, språk og kultur.

Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino har i dag lokaler som er i dårlig forfatning, og som ikke tilfredsstillter dagens krav til drift eller institusjonenes behov. I forbindelse med statsbudsjettet 2022 har Stortinget vedtatt bygging av et nytt samlokalisert bygg for skolen og det Samiske Nasjonalteateret Beaivváš. Det samlokaliserte prosjektet vil ha stor betydning for den samiske kulturen i Norge, og vil være en viktig del

av infrastrukturen for å styrke og bevare samisk identitet, språk og kultur.

Sametinget har det overordnede ansvaret for utvikling av samiske læremidler. Fra høsten 2020 er det innført nye læreplaner, og Sametinget har ansvar for at det blir utviklet nye læremidler på samisk til de nye læreplanene. Å utvikle nye/revi-derte læremidler i alle fag medfører en vesentlig merutgift for Sametinget. Det har derfor blitt avsatt ekstra midler til utvikling av samiske læremidler i flere år. Det er godt dokumentert at det er en generell mangel på samiske læremidler, blant annet gjennom rapport fra Riksrevisjonen.

Forslag til ny opplæringslov ble sendt på høring høsten 2020 med høringsfrist 15. desember 2021. Sametinget og Kunnskapsdepartementet er i gang med konsultasjoner om forslagene.

I publikasjonen *Samiske tall forteller 14 – Kommentert samisk statistikk 2021* vises det til at om lag 20 prosent av førstespråkselevene som starter på første trinn, slutter med samisk 1-opplæring i løpet av grunnskolen. 30 prosent av andrespråkselevene slutter med samisk 2 og over 60 prosent av elevene som begynner på samisk 3, slutter med samiskopplæringen. Analysen viser den gjennomsnittlige kullvise utviklingen av samiskelever i grunnskolen trinn 1–10 i perioden 2003–2011.

Riksrevisjonen har gjennomført en undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk, jf. Dokument 3:5 (2019–2020) *Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk*. Målet med undersøkelsen var å vurdere om samiske elever får et godt og likeverdig opplæringstilbud i og på samisk, og hvordan statlige virkemidler er innrettet for å sikre et slikt tilbud. Kunnskapsdepartementet følger nå opp anbefalingene; det er blant annet gitt et oppdrag til Utdanningsdirektoratet for å se nærmere på fjernundervisningen. Videre vil departementet følge opp tiltak i samarbeid med Sameetinget.

En kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommuner, foretatt av forskningsinstituttet NORCE i 2022, viser at de aller fleste kommunene mangler undervisningspersonale med tilstrekkelig samisk språk- og kulturkompetanse. Videre er det prekær lærermangel i sørsamisk og lulesamisk. En sentral utfordring er at personer med slik kompetanse er svært attraktive på arbeidsmarkedet og går ofte over i andre stillinger i lokal, regional og statlig forvaltning. Studiepermisjoner med lønn, stipend til studenter som har samisk språk og redusert undervisnings-

tid, er virkemidler for å rekruttere og beholde samiskspråklige lærere, men dette er ofte ikke nok.

Tilbudet av samiske utdanninger er samlet sett bredt og fleksibelt. Lærerutdanningstilbudet i nordsamisk er godt utbygd, og kapasiteten bør være tilstrekkelig til å dekke behovet for samiskspråklige lærere. Utfordringen er å få tilstrekkelig kvalifiserte søkere. Med den samiske sykepleierutdanningen som ble etablert ved UiT – Norges arktiske universitet i januar 2021 og gis i Kautokeino, i samarbeid med Samisk høyskole, er det på litt lengre sikt også tilstrekkelig kapasitet for å utdanne sykepleiere i og på nordsamisk. Det sørsamiske og lulesamiske tilbudet er noe mindre, men Nord universitet jobber med kompetanseheving og utbygging av studietilbudet. Likevel er det vedvarende utfordringer med å rekruttere studenter til utdanningene.

Samisk høyskole, Nord universitet og UiT – Norges arktiske universitet arbeider systematisk med rekruttering av studenter til samiske lærerutdanninger og med å få studenter til å velge samisk som fag i lærerutdanningene, slik at de kan få undervisningskompetanse i språket. Disse institusjonene har de siste årene fått særskilt støtte på til sammen 18,3 mill. kroner til rekruttering og kvalifisering av lærere.

For å fremme rekruttering av samiske lærere og studenter til samisk lærerutdanning har det blitt etablert flere ordninger for stipend og/eller sletting av studielån for dem som tar samisk lærerutdanning eller ansettes som lærere i Nord-Norge.

Ved siden av å satse sterkt og målrettet på rekruttering til barnehagelærerutdanningen, arbeider regjeringen med en ny strategi for kvalitet i barnehagen og revisjon av strategien Kompetanse for fremtidens barnehage. Kunnskapsdepartementet vil ha tett samarbeid med Sameetinget om dette arbeidet.

Helse- og omsorgsdepartementet har et særlig ansvar for å ivareta nødvendige helse- og omsorgstjenester til den samiske befolkningen. For at helse- og omsorgstjenestene i kommunene, fylkeskommunene og helseforetakene skal møte samiske innbygges behov, er det viktig å ha tilstrekkelig kunnskap både om risikofaktorer for å utvikle sykdom, og om tilgjengelighet og kvalitet på tjenestene. Helse- og omsorgsdepartementet har en rekke nasjonale tiltak på området, men også noen som retter seg særskilt mot den samiske befolkningen.

Helse- og omsorgsdepartementet gir årlig tilskudd til Senter for samisk helseforskning ved UiT – Norges arktiske universitet. Midlene nyttes

til å innhente kunnskap om den samiske befolkningens helse- og levekår. Senteret har påbegynt en større levekårsundersøkelse, SAMINOR 3.

Helsedirektoratet forvalter et tilskudd for å bidra til å bygge opp, implementere og styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene til brukere med samisk språk- og kulturbakgrunn. Tiltakene rettes mot områder som omfatter innbyggere med både sør-, nord- og lulesamisk språk- og kulturbakgrunn. Tiltaket inngår i Kompetanseløft 2025 og skal blant annet bidra til økt kompetanse blant personell som yter kommunale helse- og omsorgstjenester til samiske brukere.

Det kan være språklige og kulturelle utfordringer knyttet til kommunikasjon mellom samiske pasienter og helse- og omsorgstjenesten. For mange samisktalende kan det også oppleves som skambelagt å be om tolketjenester. Det kan derfor være behov for å vurdere tiltak som kan bidra til å alminneliggjøre bruken av tolk blant samisktalende.

Det er ansatt tolker i turnus i Helse Nord RHF fra kl. 08.00 – 22.00 alle dager. Alle fastleger og pasienter kan forhåndsbestille tolk.

I oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene for 2021 fikk Helse Nord RHF i oppdrag å opprette et prosjekt som skal utrede muligheten for nasjonal døgnkontinuerlig tolketjeneste. Tilbudet skal dekke både nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk. Tilbudet må ses i sammenheng med samisk tolketjeneste på Sámi klinihkka ved hjelp av for eksempel teknologi. Tilbudet skal dekke ordinær tolketjeneste, men også være tilgjengelig for AMK-sentraler. De regionale helseforetakene har videre fått i oppdrag å stille krav til helseforetakene om å sikre tilstrekkelig kompetanse i samisk språk og samisk kulturforståelse.

Sámi Klinihkka i Karasjok, Finnmarkssykehuset HF, tilbyr spesialisthelsetjenestetilbud innenfor somatikk, psykisk helsevern, ruslidelser og avhengighet som er språklig og kulturtilpasset samisk befolkning. Sámi klinihkka består av Spesialistlegesenteret og Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS).

SANKS er en spesialisthelsetjeneste som tilbyr utredning og behandling innenfor psykisk helse- og rusvern. Kompetansetjenesten er en integrert del av spesialisthelsetjenesten i Finnmarkssykehuset HF. Hovedmålet til SANKS er å nå ut til pasienter, pårørende, fagpersoner, samarbeidspartnere og befolkningen i alle helseregioner med kunnskap om samisk psykisk helsevern og rusarbeid. Hovedoppgavene er å videreutvikle kliniske tjenester, fremme og drive forskning og

utviklingsarbeid, tilby spesialistutdanninger, praksisplasser og hospitering, og tilby undervisning og veiledning.

SANKS er inndelt i seks kliniske enheter innen psykisk helse, rus og avhengighet for barn, unge og voksne, fem enheter er lokalisert i Karasjok og en i Lakselv. I tillegg har SANKS en enhet for forskning og utvikling samt et nasjonalt team. Nasjonalt team, som har kontorsteder i Snåsa, Røros, Hamarøy og Oslo, skal gi et likeverdig og kulturelt behandlingstilbud til samer i hele landet, og er en del av SANKS sitt polikliniske tilbud. Teamet arbeider også aktivt med kompetansespredning, med formidling, undervisning og veiledning til fagfolk og andre, spesielt innen temaet kulturforståelse.

Sami klinikk åpnet 1. mars 2022 kontor i Tromsø med tilbud til barn og unge. Tilbudet fra SANKS er utredning og behandling av barn og unge under 18 år innen psykisk helsevern og rus. SANKS ved Sámi klinikk lanserte våren 2022 «Samisk kulturforståelse i helsemøte», et nytt nettbasert kompetansehevende tilbud til helse- og omsorgspersonell. Kurset skal gi grunnleggende kunnskap om samiske samfunnsforhold, historie, tverrkulturell kommunikasjon og forståelse.

Regjeringen har startet arbeidet med en ny opptrappingsplan for psykisk helse. Opptrappingsplanen skal ha hovedvekt på kommunale tjenester, herunder lavterskeltilbud, men skal også sikre bedre kvalitet og økt kapasitet i spesialisthelsetjenesten. Planen vil vektlegge både det helsefremmende og forebyggende arbeidet, mer tilgjengelig og nær hjelp og tilbud til pasienter med alvorlige og sammensatte utfordringer.

Regjeringen vil sørge for at barns rettsikkerhet ivaretas og at hjelpen til barn som utsettes for overgrep, mishandling og vold eller er vitner til vold, er godt koordinert. Barnehusene står sentralt i dette arbeidet. For å sikre at samiske barn får tjenester som er kulturelt og språklig tilrettelagt, skal det opprettes et eget barnehus i det samiske kjerneområdet. Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Politidirektoratet i oppdrag å legge til rette for en slik etablering. I 2022 er det satt av 5 mill. kroner til opprettelsen.

Som en oppfølging av Hurdalplattformen har regjeringen besluttet at det skal legges frem en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og mot vold i nære relasjoner. Planen skal utarbeides i samarbeid mellom flere departementer og vil ha den utsattes trygghet og rettsikkerhet i sentrum. I arbeidet skal det bygges videre på det gode samarbeidet som er etablert rundt denne tematikken og Sametinget og øvrige samiske

aktører vil bli invitert til å bidra i utarbeidelsen av opptrappingsplanen.

Det er igangsatt en rekke tiltak for å øke den flerkulturelle kompetansen i barnevernet, herunder en større kompetansesatsing på samiske barns rettigheter og behov. I perioden 2017–2024 gjennomføres et kvalitets- og kompetanseløft i de kommunale barnevernstjenestene. Tiltakene skal bidra til at barn, unge og familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet.⁶

Ny forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanningen ble fastsatt i 2019. I forskriftens § 2, femte ledd slås det fast at «Utdanningen skal også sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenestetilbud for alle grupper i samfunnet, deriblant samers status som urfolk og deres rettigheter til språklige og kulturelt tilrettelagte tjenester. I tillegg skal utdanningen sikre kompetanse om samiske barns rettigheter til eget språk og kultur.»⁷ I 2019 ble det også fastsatt forskrift om nasjonale retningslinjer for sosionomutdanning. Forskriftens § 2 slår fast at Sametinget ble konsultert underveis i arbeidet med revideringen av forskriftene. Forskriftens § 2, annet ledd slår fast at «Utdanningen skal også sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenestetilbud for alle grupper i samfunnet, deriblant samers status som urfolk og deres rettigheter til språklige og kulturelt tilrettelagte tjenester.»⁸ For å gi kommunene tilgang til kvalifisert personell når kompetansekravene trer i kraft, er det utviklet to nye barnevernsfaglige mastergrader som starter opp i 2022.

Senter for interkulturell kommunikasjon (SIK) og programområdet for kultur og religionsvitenskap (KURV) ved VID vitenskapelige høyskole Stavanger og Institutt for sosialfag ved Universitetet i Stavanger, samarbeider om et videreutdanningstilbud i minoritetskompetanse for barnevernet.⁹ Opplæringsprogrammet KOMBA minoritetskompetanse i barnevernet er et opplæringsprogram for ansatte i det kommunale barnevernet, i den statlige fosterhjemstjenesten og ved barnevernsinstitusjoner.¹⁰ Fra 2022 gis tilbudet i institusjoner i Nord-Norge. Familieråd er en modell inspirert av arbeidet med urfolk i New

⁶ Kompetansesatsing – kommunalt barnevern (bufdir.no)

⁷ Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning – Lovdata

⁸ Forskrift om nasjonal retningslinje for sosionomutdanning – Lovdata

⁹ Minoritetskompetanse i barnevernet – VID vitenskapelige høyskole

¹⁰ www.komba.no

Zealand. I arbeidet fokuseres det på storfamiliens muligheter, ansvarsfølelse og ressurser til å legge en plan som sikrer en god løsning for barnet.

Regionalt samisk kompetansesenter (RESAK) er etablert som et nasjonalt samisk kompetansesenter for familievern, barnevern og krisesenter-tilbud (NASAK). NASAK skal bidra til et mer likeverdig tjenestetilbud til samiske barn og familier, og til å styrke tilliten til hjelpeapparatet i den samiske befolkningen. NASAK har ansatte i flere samiske områder, med hovedbase i Karasjok, som egen avdeling ved Indre Finnmark familievernkontor.

På voldsfeltet er det igangsatt et treårig prosjekt med systematisk arbeid knyttet til utvikling av kulturspesifikk metodikk rettet mot intervensjoner mot samisk befolkning; i klinisk praksis, kunnskapsdeling og formidling og i samarbeid med samiske institusjoner og samiske fagmiljø. NASAK knyttes til prosjektet for kunnskapsdeling av tjenestenes møte med samisk befolkning. Det er i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) satt av rundt 2,4 mill. kroner i hvert av årene 2022, 2023 og 2024.

Alle kommuner har plikt til å sørge for et krisesentertilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold i nære relasjoner, jf. krisesenterloven § 1. Det samiske Krise- og incestsenteret i Karasjok ble nedlagt i 2019, og befolkningen i Karasjok, Porsanger og Kautokeino kommune må i dag benytte seg av krisesentertilbudet i Hammerfest. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har siden 2018 bistått Karasjok kommune med både veiledning og tilskuddsmidler for å gjenopprette et samisk krise- og incestsenter i Karasjok. Arbeidet fortsetter i 2022. Regjeringen har nå satt i gang et arbeid med å utrede lovendringer og vurdere tiltak for å styrke kvaliteten i krisesentertilbudet. En viktig del av dette arbeidet blir tilbudet til den samiske befolkningen.

Sametingets merknad

Det er Sametingets utgangspunkt at enkeltindividers språklige rettigheter ikke kan være avhengige av tilgangen på kompetent personell i kommunene. I NOU 2016: 18 *Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* blir barnehager pekt på som ett av de viktigste enkelttiltakene for å sikre, bevare og revitalisere de samiske språkene. En arbeidsgruppe som ble etablert i forbindelse med prosjektet SáMOS (Samiske barn i nye pedagogiske rom), la i mai frem en rapport med forslag og krav om hvordan samiske språk kan styrkes i barnehager og på

skolen. Sametinget ønsker individuell rett til samiskspråklig barnehageplass.

Det er en stor utfordring med veldig høyt frafall fra samiskopplæring. Riksrevisjonen pekte i sin rapport fra 2019 på at de statlige virkemidlene ikke var effektive nok til å oppnå nødvendige forbedringer i det samiske opplæringstilbudet. Mangel på samiske lærere, samiske læremidler og utfordringer med organiseringen av fjernundervisning er identifisert som tre av de største svakhetene.

Det er positivt at Senter for samisk helseforskning og SAMINOR 3 trekkes frem i meldingen, men Sametinget forventer at det settes av nødvendige midler i statsbudsjettet til å gjennomføre undersøkelsen og oppfølgende forskning.

Sametinget har vedtatt i sak 07/22 *Samiske spesialisthelsetjenester – Organisering av Sámi klinihkka* krav om at Sámi klinihkka skal legges direkte under Helse Nord RHF, med eget budsjett og styre oppnevnt av Sametinget. Dagens organisering har vist seg å ikke gi den nødvendige utvikling av spesialisthelsetilbudene til den samiske befolkningen.

2.7 Næringsutvikling

Et variert næringsliv, bestående av et vidt spekter av virksomheter, er en viktig forutsetning for levende samiske lokalsamfunn. Primærnæringer som reindrift, jordbruk, fiske, meahccásteapmi (utmarksbruk) og duodji er aktive språkbærere, og er sentrale for det samiske språks eksistens i samiske samfunn.

I samisk språk og kultur ligger det et stort potensial for vekst og utvikling. Samtidig vet vi at samiske bedrifter ofte er små – gjerne enkeltmannsforetak. I tillegg er det lange avstander til mulige samarbeidspartnere og til større markeder. Mange næringsaktører i samiske områder har også behov for å bygge opp forretningskompetanse. Det finnes i dag flere virkemidler og nettverk som kan støtte opp om samiske næringsaktører, men det er potensial for bedre utnyttelse av de ulike virkemidlene i de samiske områdene.

Gode, forutsigbare og stabile rammevilkår for næringslivet er viktig. Regjeringen er derfor opp-tatt av å finne løsninger som gjør det enklest mulig å starte og drive bedrift i Norge. Spesielt for små og mellomstore bedrifter er det viktig å kunne bruke tiden på å skape verdier og arbeidsplasser, og mindre tid på rapportering.

Samer i Norge som er involvert i tradisjonelle naturressursbaserte næringer, opplever at klima-

endringene endrer grunnlaget for virksomheten deres.¹¹ Allerede i dag ser vi at klimaendringene har store konsekvenser for reindriften, men også næringsaktører innen jordbruk, fiske, meahccásteapmi (utmarksbruk) og duodji opplever å få endret grunnlaget for sin næringsaktivitet.

Reindriften er viktig for å bevare samisk kultur, samfunnsliv og språk. Næringen utnytter viktige utmarksressurser og har potensial for økt verdiskaping. Det gjelder særlig økt videreføring av reinkjøtt og formidling av reindriftsamisk kultur og levesett.

Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken. I forhandlingene om reindriftsavtalen drøftes sentrale økonomiske spørsmål knyttet til utviklingen i næringen. Her fastsettes retningslinjene for bruken av de økonomiske virkemidlene, blant annet ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser, og ut fra de behov og utfordringer næringen til enhver tid står overfor.

Ny reindriftsavtale for 2022/2023 ble inngått mellom staten og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) den 10. februar 2022. Avtalen har en total ramme på 180 mill. kroner. Dette er en økning på 15,5 mill. kroner sammenlignet med inneværende avtale. Hovedprioriteringene i Reindriftsavtalen 2022/2023 er direkte tilskudd, ivaretagelse av reindriften arealer, klimatilpassning og beredskap i reindriften, rekruttering og infrastrukturtiltak. De direkte tilskuddene har økt med 11 mill. kroner, og totalt er det avsatt 108,7 mill. kroner til direkte tilskudd i Reindriftsavtalen 2022/2023. Avtalepartenes prioriteringer innebærer en betydelig styrking av næringens rammevilkår. Slik som tidligere år behandler Stortinget proposisjonen om ny reindriftsavtale i vårsesjonen.

Vinteren 2022 ble det erklært beitekrise i store områder i Nordland, Troms og Finnmark. Årsaken til beitekrisen er låste beiter, som følge av krevende værforhold, med store snømengder og islag ned mot bakken, som gjør at reinen ikke kommer til maten. I områder i Nordland, Troms og Finnmark har det i perioder vært nødvendig å tilleggsføre om lag 160 000 rein. Etter forslag fra regjeringen har Stortinget i april 2022 innvilget 30 mill. kroner i ekstraordinær bevilgning til kriseberedskapsfondet for reindriften.

I Reindriftsavtalen 2022/2023 var avtalepartene enige å styrke kriseberedskapen i reindriften for å kunne møte fremtidige beite-

kriser. Klimaendringene vil sannsynligvis gi høyere frekvens av vintre med vanskelige beiteforhold. Avtalepartene vil jobbe for å sikre at forvaltning og reindriftnæring har gode beredskapsplaner og en bevissthet om systemet for håndtering av beitekriser.

Regjeringen har i sin plattform sagt at de vil gjennomføre en helhetlig revidering av reindriftsloven. Dette innebærer ikke nødvendigvis at hele reindriftsloven skal endres. Reindriftsloven skal gjennomgås, og det skal vurderes hvordan loven har virket siden dens ikrafttredelse for 15 år siden. I 2018 opprettet Sametinget og NRL et utvalg, som vurderer behovet for å endre dagens reindriftslov. Landbruks- og matdepartementets arbeid med revidering av reindriftsloven er satt på vent i påvente av utvalgets rapport, som vil være et viktig bidrag i gjennomgangen av reindriftsloven. Utvalgets arbeid er forsinket. Dersom utvalgets arbeid skulle bli ytterligere forsinket, vil departementet vurdere å gjøre nødvendige endringer i reindriftsloven før dette arbeidet er ferdigstilt.

Jordbruk er en viktig del av næringsgrunnlaget i samiske områder, hvor det spiller en betydelig rolle som grunnlag for sysselsetting, verdiskaping, produksjon av matvarer og som grunnlag for bosetting. Landbrukspolitikken i de samiske områdene omfattes av regjeringens tiltak for et aktivt landbruk i distriktene.

For å sikre landbruk over hele landet, økt verdiskaping og redusert klimaavtrykk er det nødvendig å øke lønnsomheten i bruk av jordbruksarealene i Norge. Dette skal blant annet skje gjennom et sterkt importvern, årlige jordbruksforhandlinger og gjennom å bevare landbruksamvirket som markedsregulator. For å oppnå dette må norske bønder ha de samme inntektmulighetene som andre grupper. Regjeringen har derfor i tiltredelseserklæringen satt som mål at det skal legges fram en forpliktende og tidfestet plan for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.

For å bidra til landbruk i hele landet er det fastsatt en geografisk differensiering av de økonomiske virkemidlene i jordbruket, noe som bidrar til stabilitet i den regionale produksjonsfordelingen og dermed et landbruk også i samiske områder. Dette blant annet gjennom høyere tilskuddssatser enn hva som gjelder for landet ellers. I tillegg er gjennomsnittlig tilskuddssats per dyr innsatt i jordbruksproduksjon høyere for foretak med små besetningstørrelser jamført med foretak med større driftsomfang. Nivå og fordeling av budsjettstøtten på de ulike tilskudds-

¹¹ Aall, C. m.fl. (2019)

ordningene over jordbruksavtalen er en viktig del av de årlige jordbruksforhandlingene mellom regjeringen og jordbrukets organisasjoner.

Regjeringen vil føre en mer restriktiv rovdyrpolitikk. Regjeringen vil bygge på rovviltforliket og andre relevante føringer fra Stortinget. Rovviltforliket ligger i utgangspunktet fast, og forvaltningen skal gjennomføres i tråd med vedtak i Stortinget, lovverk og internasjonale konvensjoner. Regjeringen vil legge stor vekt på bestandsmålet og at de ulike artene skal forvaltes slik at vi ligger på – eller så nær bestandsmålet for ulv, bjørn, jerv og gaupe som mulig. Vedtak om felling av rovvilt må være i samsvar med loven. Naturmangfoldloven, som gjennomfører Bernkonvensjonen i norsk rett, stiller krav om at det i hvert enkelt tilfelle må gjøres en konkret vurdering av om lovens vilkår for å tillate felling er oppfylt.

Norske fiskerimyndigheter og Sametinget har etablert et sett med retningslinjer for konsultasjoner om fiskeri. Størrelsen på kystfiskekvoten diskuteres årlig med Sametinget.

Regjeringen har satt av en kystfiskekvote spesifisert for fiskerne/fartøyene i den «åpne gruppen» i kystsammfunnene i fylket Troms og Finnmark, og i samiske områder i Nordland. Kvoten er garantert for fartøyer som er registrert i samiske områder, og er for tiden satt til sju tonn torsk. Denne garanterte kvoten kommer i tillegg til den maksimale kvoten for fartøy i den åpne gruppen. Kystfiskekvoten er et målrettet tiltak for å bidra til å styrke næringsgrunnlaget for de minste fartøyene i samiske kyst- og fjordområder og i andre utsatte kystsammfunn.

I tråd med ambisjonene i Hurdalsplattformen jobber regjeringen med å utarbeide en ny kvotemelding. Rammevilkår for flåten under 11 meter vil være ett av temaene i meldingen. Kvotemeldingen skal utarbeides i god dialog med næringen for å sikre legitimitet. Det er blant annet nedsatt en referansegruppe med ti medlemmer fra næringsorganisasjoner og Sametinget, samt fire observatører (fra forskning og forvaltning).

Samiske områder har et godt ressursgrunnlag for attraktive reiselivsprodukter. Samisk kultur og samisk levesett er kvaliteter som er svært begrenset på verdensbasis, og utgangspunktet for å skape unike reiselivsopplevelser er derfor til stede. Når eksisterende tilbud videreutvikles og nye produkter skapes, er det viktig å påse at den samiske kulturen ikke misbrukes. Et eventuelt misbruk kan ha negative effekter for andre tilbydere av samiske reiselivsprodukter. Et bærekraftig samisk reiseliv innebærer at kulturarv, herunder immateriell kulturarv knyttet til både

natur og kultur, brukes på en respektfull og troverdig måte.

Norge har store mineralforekomster som vil være viktige i det grønne skiftet. Regjeringens politikk for mineralnæringen har den samme overordnede målsetningen som næringspolitikken for øvrig; størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi innenfor bærekraftige rammer. Regjeringen ønsker å legge til rette for verdiskaping, lokal næringsutvikling, arbeidsplasser og vekst i mineralnæringen gjennom bærekraftig utvikling. Målet er å skape verdens mest bærekraftige mineralnæring, basert på sameksistens, sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Folkeretten skal ligge til grunn for arbeidet.

Nærings- og fiskeridepartementet har satt i gang arbeid med en ny mineralstrategi, som skal ferdigstilles i løpet av høsten 2022. Strategien vil også legge vekt på arbeidet med sosial bærekraft, herunder involvering og ivaretagelse av blant annet lokalsammfunn og samiske interesser.

Det er over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett bevilget midler til et nytt investeringsfond i Nord-Norge, som skal bedre kapitaltilgangen for små og mellomstore bedrifter i Nord-Norge, inkludert samisk næringsliv. Det statlige investeringselskapet Investinor har fått oppdraget med å lyse ut forvaltningen av fondet, og skal forvalte den statlige delen av eierskapet. Fondet skal ha en minimumsstørrelse på 400 mill. kroner, og staten skal inn med inntil 50 prosent av kapitalen. Fondet skal investere i bedrifter og prosjekter som er lokalisert i Nord-Norge, og være åpent for investeringer i alle bransjer. Forvaltningen av fondet skal ligge i Nord-Norge, og det er lagt vekt på at kunnskap om regionalt næringsliv, inkludert det samiske, vil være viktig for at fondet skal lykkes.

Sametingets merknad

For Sametinget er det viktig at sjøsamenes rett til fiske i sjøsamiske områder lovfestes, for å sikre at de eksisterende rettighetene til fiske i sjøsamiske områder er reelle. Det er et behov for å sikre mulighetene for å bo i og livnære seg av ressursene i sjøsamiske områder. Man må sikre at havbruksnæringen ikke er til hinder for utøvelsen av tradisjonelle samiske næringer. Oppdrettsvirksomhet må forvaltes på en slik måte at viktige gyte- og fiskeområder ikke ødelegges og at samiske rettighetshavere ivaretas. Sjølaksefisket har stor betydning, ikke bare som binæring, men også som bærer av språk, kultur og tradisjonell kunnskap.

Reindrifta opplever dagens klimaendringer, og konsekvensene av klimaendringene har vist seg gjennom beitekrisene i 2020 og 2022. Konsekvensene påvirker ikke bare dyr, men også mennesker. Sametinget ser med bekymring på den økonomiske utviklingen til reindriftnæringen som følge av beitekrisene. De økonomiske konsekvensene dette har for hele familier tilknyttet reindrifta bidrar vidare til en velferdsmessig, sosial og helsemessig krise. Det er helt nødvendig med økte rammer til reindriftsavtalen i årene fremover, herunder for kriseberedskap, for å ivareta den tradisjonelle reindrifta. Sametinget ber om å få konsultere staten om statens tilbud til reindriftsavtale.

Jordbruket er avhengig av å ha gode og forutsigbare økonomiske vilkår for å drive lønnsomt. Situasjonen og svingningene i handelen på verdensmarkedet har konsekvenser også for jordbruk i samiske områder. Økte kostnader knyttet til kunstgjødsel og kraftfôr, uten tilsvarende økninger i inntekter har ført til at den økonomiske inntjeningen er på et kritisk nivå. Slike svingninger i de økonomiske vilkårene må fanges opp av avtalesystemet i jordbruket.

Antall bruk i samiske områder har hatt en jevn nedgang over mange år, og ytterligere nedgang i jordbruket vil utfordre det samiske næringslivet og true næringen som en betydningsfull kultur-

og språkarena. Sametinget forventer at regjeringen følger opp Hurdalsplattformen med en forpliktende plan for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.

Sametinget mener at det ikke kan tillates virksomhet som fratrar den samiske befolkningen deres livsgrunnlag. Sametinget ser med bekymring på at kulturelt viktige, tradisjonelle samiske næringer som har sitt utgangspunkt i bærekraftig naturbruk, ofres til fordel for risikabel og forurensende gruvedrift. Sametinget legger til grunn at den nye mineralloven ivaretar urfolksrettighetene.

Belastningene ved vindindustriutbygging i kombinasjon med annen infrastrukturutbygging og belastningen ved statens rovdyrpolitikk, fører til vesentlig negativ belastning på samiske primærnæringer, og det gjelder ikke minst samisk reindrift.

Myndighetene må delta i å ivareta driftsgrunnlaget for det samiske samfunnet ved å redusere arealpresset betydelig. I de aller fleste reinbeiteområdene er det ikke rom for vindkraftutbygging. Fylkesmannsembetenes rapport *Nasjonale rammer for vindkraft på land. Reindrifsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*, som ble utarbeidet i forbindelse med den nasjonale rammen for vindkraft på land, konkluderer nettopp med det.

3 Sametingets politiske mål

Sametingets merknad

Sametingets politiske mål fremkommer av Beai-veálgju-erklæringen og bygger på samenes rett til selvbestemmelse og på en visjon om et mangfoldig og sterkt samisk samfunn.¹ Den norske stat er bygget på territoriet til to folk – nordmenn og samer. Sápmi/Sábme/Saepmie på den annen side strekker seg på tvers av fire landegrenser. Alle samer, uansett land, fylke eller kommune, skal

¹ Beai-veálgju-erklæringen (sametinget.no)

kunne definere, ivareta og stå i sin samiske identitet. Samene står sterkest samlet, uavhengig av landegrenser.

Et sterkt sameting er en forutsetning for videreutviklingen av Sápmi/Sábme/Saepmie. Det er Sametingets mening, som også understrekes i Hurdalsplattformen, at det er nødvendig med en tilstrekkelig tilførsel av ressurser slik at Sametinget har de nødvendige midlene til å ivareta rollen som et folkevalgt organ for den samiske befolkningen.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Tiltak i denne stortingsmeldingen blir dekket innenfor gjeldende budsjettammer. Stortingsmeldingen beskriver regjeringens mål og ambisjoner og setter rammer og retning for regjeringens samepolitikk. Tiltak som er omtalt under Sameetingets merknader og Sametingets mål er uttrykk for ønsker og krav fra Sametingets side som regjeringen ikke nødvendigvis har tatt stilling til.

Kommunal- og distriktsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Kommunal- og distriktsdepartementet 22. juni 2022 om samisk språk, kultur og samfunnsliv blir sendt Stortinget.

Referanseliste

- Dokument 3:5 (2019–2020) *Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk.*
- Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning. Forskrift 15. mars 2019 nr. 398.
- Forskrift om nasjonale retningslinjer for sosionomutdanning. Forskrift 15. mars 2019 nr. 409.
- Fylkesmannen i Trøndelag, Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Troms og Fylkesmannen i Finnmark (2018): *Nasjonale rammer for vindkraft på land. Reindriftsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift.*
- Hurdalsplattformen. Regjeringsplattform for en regjering utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. 2021–2025
- Johansen, Kevin (2020): *Samisk språktilbud i barnehagen.* Faglig analysegruppe for samisk statistikk.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet: *Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser.*
- Krisesenterlova. Lov 19. juni 2009 nr. 44 om kommunale krisesentertilbud.
- Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid.* Kultur- og likestillingsdepartementet.
- NORCE Norwegian Research Centre AS (2022): *Hvor går veien videre? Kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommunene.* Rapport 11-2022, NORCE Helse og samfunn.
- NOU 2016: 18 *Hjertespråket – Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samisk språk.* Samisk språkutvalg.
- NOU 2020: 12 *Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn.* Distriktnæringsutvalget.
- NOU 2020: 15 *Det handler om Norge – Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene.* Distriktdemografiutvalget.
- Prop. 116 L (2017–2018) *Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner).* Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Prop. 86 L (2020–2021) *Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner).* Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Prop. 104 S (2021–2022) *Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2022/2023).* Landbruks- og matdepartementet.
- Prop. 1 S Tillegg 1 (2021–2022) *Endring av Prop. 1 S (2021–2022) Statsbudsjettet 2022.* Finansdepartementet.
- Sametinget (2021): *Beaiveálgu-erklæringen.* Sametingsrådets tiltredelseserklæring.
- Sametinget (2021): *Sametingets budsjett 2022.* Vedtatt av Sametinget 9. desember 2021. Saksnummer 55/21.
- Sametinget (2022): *Samisk spesialisthelsetjenester – Organisering av Sámi klinihkka.* Vedtatt av Sametinget 9. mars 2022. Saksnummer 07/22. Tiltredelseserklæringen fra regjeringen Støre.
- Vangsnes, Øystein A. (2021): *Den samiske lekkasjen i grunnskulen.* Faglig analysegruppe for samisk statistikk.
- Aall C., Aamaas B., Aaheim A., Alnes K., van Oort B., Dannevig H., Hønsi T. (2019): *Oppdatering av kunnskap om konsekvenser av klimændringer i Norge.* Oppdragsrapport nr. M-1209, Cicero, Vestlandsforskning
-
-

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Omslagsfoto:

Susanne Hætta: *Uten tittel*, 2016

© Susanne Hætta / BONO 20

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 06/2022

